

חסד ואמת

פרשת לך לך

א. "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר ארצך"

וצא ולמד מאבות ומשה בסנה. ודרך זה מסכים לדברי רז"ל (ב"ר פל"ט) שהעמידו פסוק (תהלים מה) "שמעי בת וראי וְהָטִי אָזְנְךָ וְשָׁקְחִי עֵמֶךָ וּבֵית אָבִיךָ" באברהם אבינו, בתחלה 'שמעי' והוא אומרו "ויאמר ה' אל אברהם" וגו', ואחר כך נגלה אליו "ויראה ה' אל אברהם" וגו', והוא אומרו 'וראי'. ולא היו שניהם שמיעה וראיה כאחת, אלא בהפסק ביניהם. ולזה לא אמר הכתוב 'שמעי וראי בת' או 'בת שמעי וראי' והפסיק בין 'שמעי' ל'וראי'.

"לך לך מארצך" וגו'. אחר שאמר 'מארצך' אין מקום לומר 'ממולדתך' כי בצאתו מארצו הנה הוא יוצא גם ממולדתו! אכן הטעם הוא להיות כי בערך צער הפרידה קטן הוא צער פרידתו מארצו מפרידתו מולדתו ופרידתו ממולדתו מפרידתו מבית אביו לזה סדר ההדרגות ממטה למעלה. וליטול שכר על כל פרט ופרט, כדרך אומרו (לקמן כב כ) "ויאמר קח נא את בנה את יחידך" וגו' כי ה' ישתדל להטיב ב"ה לאוהביו.

או אפשר שהבין כן, אלא שלוט דבק בו כאומרו (לק' ד'): "וינלך אתו לוט" דבק בו. והגם שאמר אחר כך (לק' ה') "ויקח אברהם" וגו' "ונאָת לוט" וגו' פירוש שלא דחפו, עד שימצא המצאה שלא יכלימהו. ולזה תמצא כי כשמצא סיבה קטנה שרבו הרועים תיכף אמר אליו (לק' יג, ט) "הפךד נא" וגו' "ואם הימין" וגו', והזכר הוא כמעט זר שיאמר אליו כדברים האלה בכל כך הרחקה, אלא לצד שהיה חושב מחשבות להפרידו כדבר ה', לזה תכף במוצאו סיבה, דחפו בב' ידים.

וראיתי לחזק פירוש זה גם כן ממה שאמר הכתוב (לקמן יג, יד) וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו "ישא נא עיניך" מאמר זה יוכיח כי יושב ומצפה היה ה' מתי יפרד לוט, להראותו את הארץ, שאמר לו בתחלת דבר אליו, אשר אראך, ולא הראהו עד עתה שנפרד לוט, והוא מאמר ראשון "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" אז "ארצך".

ב. "ואברהם מברכה ומקללך אאר"

ברכה זו כנגד מה שהעלים ממנו הארץ ולא הודיעו קודם לצאתו, ונסיון זה גדול הוא שיצא מארצו אל השדה מבלי דעת אן יפנה והוא לא הרחר זה הבטיחו כי לא יפחד מדבר כי הוא יברך וכו' ובמקום אשר יחנה שם יצו ה' אתו את הברכה ובוזה כל מקום אשר ידרוך כף רגלו הצלחתו ומעלתו עמו.

ויש לשאול למה שינה לשונו, בענין הברכה אמר "ואברהם מברכה" הקדים ברכתו לברכתם, ובקללה הקדים קללתם לקללתו? הטעם הוא כי המברך יקדים ה' לברכו קודם שיברך לאברהם, מה שאין כן המקלל, לא יקדים ה' לאור אותו. והטעם הוא כי יחפוץ ה' להפחיד לבל יזלזל אדם בכבודו של אברהם. וזולת זה אם יקדים ה' לקלל מי שהוא עתיד לקלל לא יורגש הדבר כי הוא זה סיבה ויכשלו בדבר בני אדם גם בני איש, אבל בערך הברכה אין מכשול. ואם לצד ההטבה, הנה מבורכים בו כל המשפחות. גם טעם הקדמת ברכת המברכים כדי שתתקיים ברכתם לאברהם.

עוד יכוין לומר במה שנדקדק למה המברכים הזכירם בלשון רבים והמקללים הזכירם בלשון יחיד? אכן יתבאר על דרך אומרם במסכת מועד קטן (ט): שאמרו רבנן לבנו של רשב"י "תזרע ולא תחצד" וכו' ונתכוונו בזה לברכה. והגם שהוציאו דבריהם בלשון קללה הכל הולך אחר הכוונה, הרי שברכוהו בנוסח קללה. וכנגד זו אמר ה' "ואברהם מברכה" וגם מקללך יש מין מקלל שהוא מברך גם אותו אברך, ולזה אמר לשון יחיד כי לא כל מקלל יברך אלא פרט שהוא מכוין לברכה אבל מברכך את כולך יברך. (אור החיים)

חכמת חיים

א. "על ידי התורה קונה האדם דבקות בו יתברך"

ב. "אין לך קליפה בעולם שאין בה ניצוץ מהקדושה סוד המחיה אותה"

ג. "מי שפונתו אל האמת, וחוגר עצמו למלחמה בשביל האמת – הוא מנצח תמיד"